CC BY

Rajmund Kupareo, ISUS U MOJOJ LAĐI

Nada Babić

Mrtvi mi valovi izbacuju vesla.
Sporo idem uza snagu svu.
A On mirno spava (k'o da ne zna za me)
Ništa za to. On je tu.

Imam vjeru čvrstu da prkosim vjetru
I znam da je Isus meni sklon,
Pa kad teška vesla iz ruku mi padnu,
Ja ću zaspat, a veslat će On.

Lađa u naslovu ove pjesme prosječnu će čitatelju češće izazvati sliku lađe s jarbolima i jedrima negoli sliku barke na vesla. No sam će spomen kakva plovila u čitateljev duh dozvati more, tj. doživljeno iskustvo mora. Prvi doživljaj morske pučine trajno je pohranjen u iskustvu onih koji žive daleko od mora. Jer more se istodobno doživljuje svim peterim osjetilima: vidom, sluhom, njuhom, dodirom i okusom. Ujedno to je prvi doživljaj novorođenčeta dočim se nađe na majčinim grudima. Oni pak koji su rođeni i žive uz more dobro znaju koliko je more nepredvidivo i moćno pa se njihovi doživljaji trajno pretapaju u iskustveno znanje o moru i vjetru. Otuda na hrvatskim otocima toliko začudno lijepih naziva za vjetar, što je svojevrsna „karakterologija" vjetrova na Jadranu.

Neukrotiva je snaga mora i vjetra: valovi nastaju zbog gibanja u dubinama vode i gibanja zraka nad vodama. Morske su dubine u mnogim mitologijama slika kaotičnih i prijetećih sila. U *Bibliji* čitamo da je Bog odredio granicu vodama: *I reče Bog: „Vode pod nebom neka se skupe na jedno mjesto i neka se pokaže kopno!" I bi tako.* (Post 1, 9) i moru: *Dotle, ne dalje, rekao sam njemu, tu nek' se lomi ponos tvog valovlja!* (Job 38, 11).

U naslovu uočavamo kako pjesnik (tzv. lirski subjekt) nije u Isusovoj lađi, nego je Isus u pjesnikovoj lađi. Dakle riječ je o čovjeku, tj. o svakomu čitatelju ove pjesme.

Čitatelj se najčešće poistovjećuje s pjesnikom, to jest s lirskim subjektom; to je razlog zašto pjesme volimo ili ne volimo, razumijemo ili ne razumijemo. Kao što se ne može dvaput unići u istu rijeku, tako je i

svako „ulaženje" u pjesmu neponovljivo, nikad isto. Riječi svake pjesme imaju svoje temeljno i uobičajeno značenje te prošireno značenje, tj. ono koje pridružuje različita suznačja koja čitatelj, u svojemu iskustvu i znanju, povezuje s osnovnim značenjem.

Dočim smo pročitali pjesmu, osobito ako nam se svidjela, mi smo već u lađi, pa ako se i nismo poistovjetili s veslačem, ipak nam je blizak i poznat.

Izraz *mrtvi valovi* (drugi im je naziv *mrtvo more*) nije pjesnička slika ili kakva metafora, nego hrvatski naziv za osobite valove koji nisu pod neposrednim utjecajem vjetra, gibaju se gotovo u jednom te istom smjeru stvarajući niz od vrlo mnogo valova, a njihov se broj ne može predvidjeti. Pojavljuju se na otvorenu moru i vjesnici su oluje. Da ne znamo tu činjenicu, mogli bismo pomisliti da je ta „pjesnička slika" proturječna u sebi: valovi su gibljivi i kreću se; ono što je mrtvo ne kreće se niti se pomiče. Jadransko je more duboko u kontinentu, velikim dijelom okruženo strmim obalama. Zacijelo se takvo što moglo dogoditi i apostolima, redom ribarima, na Genezaretskom jezeru (koje nazivaju i Galilejskim morem) okruženu visoravnima. Mrtvi se valovi javljaju u malim morima, i to na otvorenu moru, ne na oceanima.

Zapravo „mrtvoća" valova iskusnima najavljuje oluju, nepogodu koja može uništiti ne samo lađu nego i izrazito snažna veslača. Shvaćamo: to je stanje u kojemu je veslač u opasnosti bilo da vesla ili ne vesla! To nam je već poznato iz tekstova trojice evanđelista, znamo da je Isus stišao oluju, ali sada smo i mi u lađi, zajedno veslamo i gledamo Isusa koji spava, tek se, tobože ne predbacujući mu, pitamo zašto se Isus ne probudi, zašto nam se čini kao da ne haje za nas kad uistinu zna sve o nama, osobito o našem strahu. Jer Isus svakako zna da ga volimo da mu vjerujemo, zar ne!? I tako se odajemo vlastitom malovjernošću, tj. čovještvom jer samo smo ljudi. Ne smijemo zamjerati apostolima…

Mi sadašnji, u 21. stoljeću od Utjelovljenja, uza sve dobrobiti koje su po Crkvi došle na cijeli svijet, osobito mi koji i danas hodamo po tlu kojim su u povijesti Crkve toliki svetci hodili (i Apostol među njima) nerijetko smo malovjerni, slabi i mlaki. Ipak brzo se možemo pribrati, i sami sebi reći: *Ništa za to. On je tu.* Kako li smo samo blagi dok sami sebe korimo: „Ništa za to. On je tu."?! I Sinu je Božjemu i to dovoljno; ne osuđuje, uslišava!

Takvo što o odnosu Boga i čovjeka mogla je predočiti samo čvrsta vjera ljubitelja i tražitelja Istine, i to pjesnika koji je filozof ili filozofa koji je pjesnik. Toma Akvinski upućuje nas ne samo da slušamo nego i da čujemo utjelovljenu Riječ – Sina Božjega, Isusa kojemu smo nalik u svemu osim u grijehu. I on je, kao čovjek, imao ista osjetila kao i mi. O tome govori treća kitica u Akvinčevoj pjesmi *Klanjam ti se smjerno* (*Adoro te devote*):

Vid i opip, okus varaju se tu,
al' za čvrstu vjeru dosta je što čuh.
Vjerujem u svemu Kristu Bogu svom,
istine nad ovom nema istinom.

U sinoptičkim evanđeljima (Mt 9, 22; Mk 5, 34; 10, 52; Lk 7, 50; 8, 48; 18, 42) nekoliko puta čujemo Isusovu riječ upućenu različitim osobama: *Vjera te tvoja spasila*…

U posljednjem stihu prve kitice lirski je subjekt dvjema rečenicama (u svakoj po tri riječi) potvrdio svoju vjeru. U prvome ne sumnja u Isusa, vjeruje mu do kraja (potiskuje svoj umor i svoj strah, ne budi Isusa jer poznaje evanđelja, zna da Isus ostaje vjeran), u drugom pak samu sebi, možda i svemu oko sebe govori: „On je tu!" Naime, prilogom „tu" upućuje se na sav okolni prostor od onoga koji se izriče prilogom „ovdje", to jest na neposrednu blizinu osobe koja govori (ja). Te dvije kratke rečenice, zapravo misli sama pjesnika, kao da su ga osnažile i ohrabrile, pobijedio je strah od oluje i pogibelji od mrtvih valova Genezaretskoga jezera.

Svjedoči to prvi stih druge kitice: *Imam vjeru čvrstu da prkosim vjetru*, što je posve oprječno strahu prepoznatljivu u prvom stihu prve kitice. Štoviše, kao da svemu što je oko njega (umoran, iscrpljen i nemoćan čovjek, sam usred pučine, opasni valovi, nadolazeća oluja…) svjedoči Isusovu vjernost, Isusa Spasitelja: *I znam da je Isus meni sklon*, ali i svoju vjernost: spreman je umrijeti (tom prastrahu svih živih bića) jer Bog je ne samo vjeran nego i milosrdan. Lirski subjekt ničim ne pokazuje da se boji smrti, veslat će sve do konca svojih snaga: to je dužan Životvorcu, zato nimalo ne dvoji o vječnom životu.

U svega osam stihova Rajmund Kupareo sažeo je ne samo svoj život nego život svakoga koji postojano vjeruje Isusu Kristu.